

Social enterprise as a specific accounting entity

Alena Kordošová¹

¹ University of Economics in Bratislava
Faculty of Economic Informatics, Department of Accountancy and Auditing
Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava, Slovak Republic
E-mail: alena.kordosova@euba.sk

Abstract: *Social enterprise is a subject of social economy, whose main aim is to achieve a measurable positive social influence. An entity of the social economy may be legally defined non-profit accounting entities as well as commercial companies, cooperatives or sole traders who are employers. The paper is focused on examining of the social enterprise in general and in the conditions of non-profit accounting entities in particular. The result of the social enterprise examination is to point out the importance and the particularities of a social enterprise as a specific accounting entity.*

Keywords: *social economic, social enterprise, accounting entity, accounting*

JEL codes: L30, L31, M40, M41

1 Súčasný stav - úvod do problematiky / Introduction

Sociálna ekonomika je charakterizovaná ako spoločensky prospešná oblasť pri riešení sociálnych problémov a nezamestnanosti a v mnohých krajinách Európskej únie si upevňuje svoje postavenie v tradičných sektoroch, ako napríklad poľnohospodárstvo, služby, sociálne služby, maloobchod, tradičné remeslá. Sociálnu ekonomiku možno považovať za súčasť ekonomiky, ktorá je riadená solidaritou, pričom jej primárnou úlohou je napĺňanie sociálnych cieľov. (Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, 2019)

- „Sociálnym podnikom je subjekt sociálnej ekonomiky,
- a) ktorý vykonáva sústavne, samostatne, vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť hospodársku činnosť,
 - b) ktorého hlavným cieľom je dosahovanie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu,
 - c) v ktorom k dosahovaniu pozitívneho sociálneho vplyvu prispievajú tovary alebo služby, ktoré vyrába, dodáva, poskytuje alebo distribuuje, alebo k nemu prispieva spôsob ich výroby alebo poskytovania,
 - d) ktorý, ak
 1. zo svojej činnosti dosiahne zisk, použije viac ako 50 % zo zisku po zdanení na dosiahnutie hlavného cieľa podľa písmena b),
 2. časť zisku rozdeľuje podľa Obchodného zákonníka, rozdeľuje ju podľa postupov a pravidiel, ktoré nenarúšajú hlavný cieľ podľa písmena b),
 - e) ktorý do spravovania svojej hospodárskej činnosti zapája zainteresované osoby.“ (zákon o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch, 2018)

Subjektom sociálnej ekonomiky sú zákonom vymedzené neziskové účtovné jednotky, konkrétne sú to občianske združenia, nadácie, neinvestičné fondy, neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby a účelové zariadenia cirkví. Okrem uvedených neziskových účtovných jednotiek subjektom sociálnej ekonomiky sú aj obchodné spoločnosti, družstvá alebo fyzické osoby – podnikatelia, ktorí sú zamestnávateľom. Zároveň uvedené subjekty musia spĺňať nasledujúce charakteristiky:

- nie sú väčšinou riadení štátnym orgánom, štátny orgán ich z väčšej časti nefinancuje, nevymenúva ani nevolí štatutárny orgán ani viac ako polovicu jeho členov a nevymenúva ani nevolí viac ako polovicu členov riadiaceho orgánu alebo dozorného orgánu,

- vykonávajú hospodársku činnosť alebo nehospodársku činnosť v rámci aktivít sociálnej ekonomiky, a
- ak podnikajú alebo vykonávajú inú zárobkovú činnosť podľa osobitných predpisov, nevykonávajú ich výhradne na účely dosiahnutia zisku alebo zisk z nich používajú spôsobom podľa zákona. (zákon o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch, 2018)

Príspevok je zameraný na skúmanie sociálneho podniku vo všeobecnosti a osobitne v podmienkach neziskových účtovných jednotiek. Cieľom skúmania sociálneho podniku je poukázanie na význam a osobitosti sociálneho podniku ako špecifickej účtovnej jednotky.

2 Metodológia a zdrojové údaje / Methodology and Data

Objektom nášho skúmania je sociálny podnik ako špecifická účtovná jednotka, ktorá má osobitné postavenie pri naplňaní svojho poslania.

Základom pre spracovanie príspevku boli rôznorodé literárne zdroje, okrem iných aj príspevky publikované v zborníkoch z vedeckých konferencií (Hornická, 2016), (Pakšiová, Kubaščíková, Kršeková, 2015), (Vašeková, 2016) a článok publikovaný vo vedeckom časopise (Subačiene, Alver, Bruna, Hladika, Mokošová, Molín, 2018). Komplexnú úpravu sektora sociálnej ekonomiky všeobecne a osobitne sociálnych podnikov zabezpečuje v súčasnosti zákon č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý bol schválený 13. marca 2018.

Na základe analýzy vývoja a súčasného právneho stavu sociálnej ekonomiky, osobitne sociálneho podniku v podmienkach špecifických účtovných jednotiek a uvedenej vedeckej a odbornej literatúry, vymedzujeme najprv pojem registrovaného sociálneho podniku v podmienkach Slovenskej republiky.

V rámci ďalšieho skúmania tejto špecifickej účtovnej jednotky, ktorú hlbšie analyzujeme sa zameriavame na tieto charakteristiky:

- právnu formu sociálnych podnikov a ich miesto zriadenia,
- predmet činnosti a druh sociálneho podniku,
- merateľný pozitívny sociálny vplyv,
- účtovníctvo.

V príspevku sú použité viaceré vedecké metódy, najmä však analýza právnych foriem sociálneho podniku, pri ktorej postupujeme od všeobecného ku konkrétnemu, vo veľkej miere používame induktívno-deduktívny prístup a komparáciu. (Blahušiaková, 2016)

Na základe vykonanej analýzy a výsledkov skúmania v závere príspevku identifikujeme osobitosti sociálneho podniku ako špecifickej účtovnej jednotky.

3 Výsledky a diskusia / Results and Discussion

Registrovaný sociálny podnik je taký sociálny podnik, ktorému bol priznaný štatút registrovaného sociálneho podniku. Registrovaný sociálny podnik môže byť:

- verejnoprospešným podnikom, ak dosahuje pozitívny sociálny vplyv naplňaním verejného záujmu alebo
- komunitnoprospešným podnikom, ak dosahuje pozitívny sociálny vplyv naplňaním komunitného záujmu.

V súčasnosti k 1. 7. 2019 je registrovaných 17 sociálnych podnikov, ktoré sú uvedené v Tabuľke 1 Právna forma sociálnych podnikov. Registrované sociálne podniky sa konštruovali v troch právnych formách, a to ako spoločnosti s ručením obmedzeným, občianske združenia a družstvo. Z hľadiska teritoriálneho je najväčší počet registrovaných

sociálnych podnikov z Prešovského samosprávneho kraja, a to sedem sociálnych podnikov, šesť registrovaných sociálnych podnikov je z Košického samosprávneho kraja, nasleduje Bratislavský samosprávny kraj s dvomi sociálnymi podnikmi a jeden sociálny podnik sa nachádza v Banskobystrickom a Žilinskom samosprávnom kraji. Prvý sociálny podnik bol registrovaný 17. septembra 2018 a ostatný sociálny podnik 14. júna 2019. Predmet činnosti jednotlivých sociálnych podnikov je rôznorodý. Jedná sa napríklad o poskytovanie služieb v oblasti stavebníctva, výroba peletiek, brikiet, štiepky, prevádzkovanie práčovne a čistiarne odevov, textilná výroba, baliace činnosti, poskytovanie služieb v poľnohospodárstve a záhradníctve, čistiace a upratovacie služby, výroba pekárenských a cukrárskych výrobkov, výroba výrobkov z dreva, korku, slamy, prútia, organizovanie športových, kultúrnych a iných spoločenských podujatí.

Tabuľka 1 Právna forma sociálnych podnikov

Názov sociálneho podniku	Právna forma	Mesto/Obec
Hrhovské služby, s.r.o.	Spoločnosť s ručením obmedzeným	Spišský Hrhov
Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v Slovenskej republike	Občianske združenie	Bratislava
Ľudia a perspektíva, OZ	Občianske združenie	Krompachy
Obecný podnik Jedľová, s.r.o.	Spoločnosť s ručením obmedzeným	Vyšná Jedľová
NYOS, spol. s r. o.	Spoločnosť s ručením obmedzeným	Michalovce
Thermostav s.r.o.	Spoločnosť s ručením obmedzeným	Veľaty
Obecné služby Raslavice, s.r.o.	Spoločnosť s ručením obmedzeným	Raslavice
Solisko ČIRČ s.r.o.	Spoločnosť s ručením obmedzeným	Čirč
Sociálno-ekonomický podnik ŽSK, s.r.o.	Spoločnosť s ručením obmedzeným	Žilina
WASCO - družstvo	Družstvo	Valaská
Stráne Invest, s.r.o.	Spoločnosť s ručením obmedzeným	Stráne pod Tatrami Kežmarok
Rozvojové služby BBSK s.r.o.	Spoločnosť s ručením obmedzeným	Banská Bystrica
Sociálny podnik Jarovnice, s.r.o.	Spoločnosť s ručením obmedzeným	Jarovnice
Smižianske služby, s.r.o.	Spoločnosť s ručením obmedzeným	Smižany
CHDMI, s.r.o.	Spoločnosť s ručením obmedzeným	Michalovce
Hrabovčan, s.r.o.	Spoločnosť s ručením obmedzeným	Nižný Hrabovec
T-servis Teplička, s.r.o.	Spoločnosť s ručením obmedzeným	Teplička

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Registra sociálnych podnikov (2018).

Konkrétny predmet činnosti a druh sociálneho podniku ako neziskovej účtovnej jednotky je uvedený v Tabuľke 2 Predmet činnosti a druh sociálneho podniku.

Registrovaný sociálny podnik môže byť z hľadiska zamerania činnosti:

- integračným podnikom,
- sociálnym podnikom bývania,
- iným registrovaným sociálnym podnikom.

Všetky doteraz zaregistrované sociálne podniky sú z hľadiska zamerania činnosti integračným podnikom. „Integračný podnik je verejnoprospešný podnik, ktorého pozitívnym sociálnym vplyvom je podpora zamestnanosti prostredníctvom zamestnávania znevýhodnených osôb alebo zraniteľných osôb.“ (zákon o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch, 2018)

Tabuľka 2 Predmet činnosti a druh sociálneho podniku

Názov sociálneho podniku	Predmet činnosti	Druh sociálneho podniku
Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v Slovenskej republike	Prevádzka BIVIO – rehabilitačno-vzdelávacie pracovisko pre ľudí s mentálnym postihnutím. Poskytovanie plnohodnotných služieb so sociálnym rozmerom, prevádzkovanie práčovne, ubytovacích a reštauračných služieb.	Integračný podnik
Ľudia a perspektíva, OZ	Odborná poradenská činnosť – sociálna, vzdelávanie, čistiace a upratovacie služby, prípravné a dokončovacie stavebné práce, poskytovanie služieb v lesníctve a poľnohospodárstve, poskytovanie služieb prostredníctvom zamestnávania dlhodobo nezamestnaných občanov s nízkym stupňom vzdelania atď.	Integračný podnik

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Registra sociálnych podnikov (2018).

Všetky skúmané účtovné jednotky pozitívny sociálny vplyv merajú percentom zamestnaných znevýhodnených a zraniteľných osôb. Aby bol pozitívny sociálny vplyv dosiahnutý, musia zamestnávať najmenej 40 % znevýhodnených a zraniteľných osôb z celkového počtu zamestnancov. Prípadný dosiahnutý zisk zo svojej činnosti musia najmenej vo výške 50 % zo zisku po zdanení použiť na dosiahnutie hlavného cieľa. V prípade občianskeho združenia Ľudia a perspektíva, OZ a WASCO – družstva je stanovené jeho použitie na dosahovanie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu ako hlavného cieľa sociálneho podniku v 100 %-nej výške. V prípade spoločností s ručením obmedzeným až desať zo štrnástich sociálnych podnikov ako subjektov sociálnej ekonomiky takisto použije zisk po zdanení v jeho v celkovej výške na dosahovanie hlavného cieľa.

Registrovaný sociálny podnik ako špecifická účtovná jednotka je povinná účtovať v sústave podvojného účtovníctva v súlade so zákonom o účtovníctve, pričom činnosť vykonávanú ako registrovaný sociálny podnik je potrebné osobitne sledovať v účtovníctve prostredníctvom tvorby analytických účtov alebo inou formou analytickej evidencie alebo pomocnej evidencie. Účtovným obdobím je kalendárny rok. Povinnosť overenia účtovnej závierky a výročnej správy štatutárnym audítorom vzniká, ak

- príjem verejných prostriedkov a podielov zaplatenej dane v účtovnom období, za ktoré je účtovná závierka zostavená, presiahne 200 000 eur alebo

- všetky príjmy registrovaného sociálneho podniku v účtovnom období, za ktoré je účtovná závierka zostavená, presiahnu 500 000 eur. (zákon o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch, 2018)

Účtovná závierka, správa audítora a výročná správa sa ukladajú do verejnej časti registra účtovných závierok v súlade so zákonom o účtovníctve.

Záver / Conclusions

Sociálne podniky tvoria 10 percent všetkých podnikov v Európskej únii a pracuje v nich viac ako 14 miliónov osôb, čo je približne 6,5 percenta z celkovej zamestnanosti. (Ryník, 2019) V Slovenskej republike je to už po tretí raz, kedy sa systém sociálnych podnikov zavádza do praxe. Ich problémom na Slovensku bola nekomplexná legislatíva, štatistika tretieho sektora, dobrovoľníctva a sociálneho podnikania a súčasne absentoval systém finančnej pomoci na podporu činností sociálnej ekonomiky. V súčasnosti je už komplexná právna úprava sektora sociálnej ekonomiky všeobecne a osobitne sociálnych podnikov zabezpečená, čo považujeme za významný posun v postavení sociálnych podnikov ako subjektov sociálnej ekonomiky, ktoré svojim poslaním sú tak pre neziskový sektor ako aj podnikateľský sektor prínosom. Hlavným cieľom sociálnych podnikov je dosahovanie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu. Všetky skúmané účtovné jednotky sú integračným podnikom, a preto pozitívny sociálny vplyv merajú percentom zamestnaných znevýhodnených a zraniteľných osôb. Sociálne podniky ako špeciálne účtovné jednotky vedú účtovníctvo a zostavujú účtovnú závierku v sústave podvojného účtovníctva.

Literárne zdroje a iné odkazy / References

- Blahušiaková, M. (2016). Application of Present Value at Calculation of the Sum of Value Adjustments to Long Term Receivables and Long Term Loans. In: *Sborník z mezinárodní vědecké konference Účetnictví a auditing v procesu světové harmonizace*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, pp. 28-35.
- Hornická, R. (2016). Accounting view of accruals and deferrals in particular categories of business entities. In: *Sborník z mezinárodní vědecké konference Účetnictví a auditing v procesu světové harmonizace*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, pp. 52-58.
- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR (2019). *Sociálna ekonomika*. Dostupné na: <https://www.employment.gov.sk/sk/praca-zamestnanost/socialna-ekonomika>.
- Pakšiová, R., Kubaščíková, Z., Kršeková, M. (2015). Valuation of all Fungible Items' Assets Reduction and its Influence on Measuring Company's Performance. In: *10th International Scientific Conference on Financial Management of Firms and Financial Institutions*. Ostrava, pp. 921-928.
- Register sociálnych podnikov (2018). Dostupné na: <https://www.employment.gov.sk/sk/praca-zamestnanost/socialna-ekonomika/register-socialnych-podnikov-09-2018.html>.
- Ryník, J. (2019) Sociálne podniky sú späť. *Trend*. č. 7, s. 36-37.
- Subačiene R., Alver L., Bruna I., Hladika M., Mokošová D., Molín J. (2018). Evaluation of Accounting Regulation Evolution in Selected Countries. *Entrepreneurship and sustainability issues*. vol. 6, p.p. 139-175.
- Vašeková, M. (2016). Contributions to capital and loans from shareholders in terms of commercial law, accounting and tax legislation in Slovakia. In: *Sborník z mezinárodní vědecké konference Účetnictví a auditing v procesu světové harmonizace*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, pp. 195-199.
- Zákon č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov.